

mojemu mężowi Krzysztofowi

Spis treści

Wykaz skrótów	15
Wstęp	19
<i>Rozdział pierwszy</i>	
Roszczenie o zapłatę wielokrotności stosownego wynagrodzenia na tle polskiego prawa prywatnego	22
1. Wprowadzenie	22
2. Geneza art. 79 pr. aut.	24
3. Roszczenie o zapłatę wielokrotności stosownego wynagrodzenia w ustawie o pr. aut. od dnia 23 maja 1994 r. do dnia 20 czerwca 2007 r.	31
4. Treść art. 79 pr. aut. od dnia 20 czerwca 2007 r. jako skutek implementacji dyrektywy 2004/48/WE	33
5. Próby zaskarżania roszczenia o zapłatę wielokrotności stosownego wynagrodzenia z art. 79 pr. aut. do 2015 r.	41
5.1. Skarga konstytucyjna z dnia 10 listopada 2005 r.	41
5.2. Inicjatywa Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 3 kwietnia 2012 r.	42
5.3. Inicjatywy Polskiej Izby Komunikacji Elektronicznej z lat 2011-2014	43
6. Próby zaskarżania roszczenia o zapłatę dwukrotności stosownego wynagrodzenia z art. 79 pr. aut. od 2016 r.	45
<i>Rozdział drugi</i>	
Inne polskie przepisy regulujące odszkodowanie o charakterze „ryczałtowym”	48
1. Wprowadzenie	48
2. Odszkodowania „ryczałtowe” z obszaru prawa własności intelektualnej	49
2.1. Ustawa o ochronie baz danych	49
2.2. Prawo własności przemysłowej	51
2.3. Ustawa o ochronie prawnej odmian roślin	54
2.4. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji	55
3. Odsetki za opóźnienie z art. 481 § 1 kodeksu cywilnego	60
4. Inne wybrane ustawowe odszkodowania o charakterze „ryczałtowym”	71
4.1. Odszkodowanie z art. 423 § 2 zdanie 1 kodeksu spółek handlowych.	71
4.2. Odszkodowanie z art. 58 kodeksu pracy.	78
4.3. Odszkodowanie z ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.	83

4.4. Odszkodowanie z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych należne ubezpieczonym	88
4.5. Odszkodowanie z tytułu wypadku lub choroby w związku ze służbą	89
4.6. Odszkodowanie wynikające z naruszenia stabilizacji zatrudnienia członków związku zawodowego	91
4.7. Roszczenia pieniężne w postępowaniu grupowym	92
5. Wnioski	93

Rozdział trzeci

Odszkodowanie „ryczałtowe” w prawie autorskim państw europejskich	101
1. Wprowadzenie	101
2. Tabela porównawcza ustaw 47 państw	102
3. Wnioski	118

Rozdział czwarty

Stan prawny poprzedzający wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r.	121
1. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych	121
1.1. Cel ustawy o pr. aut. – ochrona twórcy	121
1.2. Prawo autorskie w kontekście prawa własności	123
1.3. Prawo autorskie a kwestia dostępu do dóbr kultury	132
2. Organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi	134
2.1. Organizacja zbiorowego zarządzania w kontekście pojęcia przedsiębiorcy	134
2.2. Służebna, a nie monopolistyczna pozycja organizacji zbiorowego zarządzania na tle obowiązującego w 2015 r. art. 106 ust. 2 pr. aut.	138
3. Sytuacja prawna operatora sieci kablowej	140
3.1. Ustawa o radiofonii i telewizji	140
3.1.1. Artykuł 43 urtv	140
3.1.2. Artykuł 43a urtv	145
3.1.3. Artykuł 43 i art. 43a urtv w świetle ustawy o prawie autorskim	147
3.2. Artykuł 21 ¹ pr. aut. – zawarcie umowy jako bezwzględny obowiązek operatora sieci kablowej	148
4. Roszczenie o zapłatę odszkodowania ryczałtowego z art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut.	150
4.1. Roszczenie o zapłatę wielokrotności stosownego wynagrodzenia – kompetencja, a nie nakaz	150
4.2. Roszczenie o naprawienie wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a) pr. aut.	152
4.3. Pojmowanie „stosownego wynagrodzenia” w rozumieniu art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut. na dzień 23 czerwca 2015 r.	154
4.4. Kalkulacja stosownego wynagrodzenia z art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut.	155
4.5. Ocena celowości art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut.	159
5. Wybrane orzecznictwo mające znaczenie przy ocenie słuszności skargi konstytucyjnej rozpatrywanej przez Trybunał Konstytucyjny w dniu 23 czerwca 2015 r.	160
6. Stanowisko doktryny na dzień poprzedzający wydanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r.	167

6.1. Zarzut naruszenia spójności systemowej przez art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut.	168
6.2. Zasięg roszczenia o odszkodowanie z art. 79 pr. aut.	170
6.3. Zarzuty odnośnie do roszczenia o zasądzenie trzykrotności stosownego wynagrodzenia	173
6.3.1. Niezgodność roszczenia z dyrektywą 2004/48/WE	173
6.3.2. Zarzut niezgodności odszkodowania ryczałtowego z modelem odpowiedzialności odszkodowawczej w polskim prawie cywilnym	180

Rozdział piąty

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r. 187

1. Skarga konstytucyjna z dnia 13 stycznia 2014 r.	187
1.1. Stan faktyczny	188
1.2. Zarzuty skargi konstytucyjnej.	190
2. Stanowiska przedstawione w sprawie	193
2.1. Stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich.	193
2.1.1. Pismo z dnia 20 listopada 2014 r.	193
2.1.2. Pismo z dnia 3 czerwca 2015 r.	197
2.2. Stanowisko Prokuratora Generalnego	199
2.3. Stanowisko Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej	204
3. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego	208
3.1. Doktrynalna ocena sposobu implementacji dyrektywy 2004/48/WE	208
3.1.1. Kontynentalne ujęcie funkcji odszkodowania – problem odszkodowań karnych (<i>punitive damages</i>)	208
3.1.2. Dyskusja związana z wprowadzeniem do polskiego porządku prawnego zakwestionowanej regulacji	210
3.1.3. Wątpliwości odnoszące się do zaskarżonej regulacji, zgłaszane na etapie postępowania legislacyjnego.	213
3.2. Kontekst normatywny zakwestionowanego roszczenia – ochrona uprawnionego z tytułu autorskich praw majątkowych na gruncie prawa autorskiego	216
3.2.1. Wprowadzenie	216
3.2.2. <i>Ratio legis</i> zakwestionowanego roszczenia i jego specyfika	216
3.2.3. Organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi jako „uprawniony” w rozumieniu art. 79 ust. 1 pr. aut.	218
3.2.4. Legitymacja bierna w sporach związanych z naruszeniem autorskich praw majątkowych	220
3.2.5. Instytucjonalizacja ochrony majątkowych praw autorskich	221
3.3. Charakterystyka rozwiązania zawartego w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut. w świetle poglądów doktryny prawa autorskiego	222
3.3.1. Krytyczne stanowisko doktryny	222
3.3.2. Potrzeba uwzględnienia kontekstu normatywnego art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a) pr. aut.	222
3.3.3. Przesłanki roszczeń zawartych w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut.	223
3.3.4. Pojęcie „stosownego wynagrodzenia”	224
3.3.5. Specyfika roszczenia zawartego w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut.	227
3.4. Specyfika rozpatrywanej skargi konstytucyjnej (operator kablowy jako podmiot zobowiązany do reemisji określonych programów audiowizualnych)	228

3.5. Problem konstytucyjny	230
3.5.1. Autorskie prawa majątkowe jako przedmiot ochrony art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji	231
3.5.2. Prawo do ochrony własności oraz prawo do ochrony innych praw majątkowych jako gwarancja wolności majątkowej	232
3.6. Zarzut naruszenia prawa do równej ochrony w zakresie własności i innych praw majątkowych (art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 32 oraz w zw. z art. 2 Konstytucji)	234
3.7. Zarzut naruszenia art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 31 ust. 3 i w zw. z art. 2 Konstytucji	235
3.7.1. Rekonstrukcja zarzutu skarżącej	235
3.7.2. Rozpatrzenie zarzutu.	236
3.7.3. Dopuszczalność przeprowadzenia oceny zgodności art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut. (trzykrotność stosownego wynagrodzenia) z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z art. 2 Konstytucji	238
3.7.3.1. Gwarancja równej ochrony prawnej własności i innych praw majątkowych a zasada równości.	238
3.7.3.2. Zasada równości stron stosunku cywilnoprawnego z perspektywy gwarancji konstytucyjnych	240
3.7.3.3. Zakres swobody ustawodawcy	241
3.7.4. Test proporcjonalności.	243
3.7.4.1. Zakres testu proporcjonalności	243
3.7.4.2. Kwestia skuteczności regulacji.	244
3.7.4.3. Kwestia niezbędności ochrony	245
3.7.4.4. Kwestia proporcji	246

Rozdział szósty

Stan prawny bezpośrednio po wydaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego

z dnia 23 czerwca 2015 r.	251
1. Wprowadzenie	251
2. Oddziaływanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r. na prawo własności intelektualnej	252
3. Charakter prawny wyroku TK z dnia 23 czerwca 2015 r.	253
4. Sądowa kontrola konstytucyjności przepisów	254
4.1. Model domniemania konstytucyjności przepisów	255
4.2. Model rozproszonej kontroli konstytucyjności przepisów.	256
4.3. Konstytucyjność rozporządzeń	258
5. Koncepcje odnośnie do oddziaływania <i>de lege lata</i> wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r. na brzmienie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut.	259
5.1. Uniwersalny charakter roszczenia o zapłatę dwukrotności stosownego wynagrodzenia	259
5.2. Powrót do brzmienia art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut. w wersji przed nowelizacją z 2007 r. (wyrok Trybunału Konstytucyjnego jako orzeczenie „reanimacyjne”)	260
6. Skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r. dla wyroków zasądających trzykrotność stosownego wynagrodzenia na tle instytucji wznowienia postępowania.	265
6.1. Możliwość i zakres wznowienia postępowania	265
6.2. Przypadki wznowienia postępowania	267
6.2.1. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 7 listopada 2018 r.	268
6.2.2. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 15 lutego 2016 r.	274

7. Skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego dla postępowań sądowych prowadzonych w 2015 r.	275
8. Przyszłość ustawy o prawie autorskim w sferze objętej wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego: nowelizacja czy zachowanie <i>status quo</i>	278
9. Inne przepisy ustawy o prawie autorskim obowiązujące w 2015 r. w kontekście wyroku Trybunału Konstytucyjnego	279
10. Wnioski	281

Rozdział siódmy

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2017 r.

i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2017 r.	284
1. Wprowadzenie	284
2. Pytanie prejudycjalne Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2015 r.	285
3. Stan faktyczny poprzedzający pytanie prejudycjalne.	286
4. Stan prawny powiązany z pytaniem prejudycjalnym w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r.	291
5. Opinia Rzecznika Generalnego z dnia 24 listopada 2016 r.	294
6. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2017 r.	297
7. Bezpośredni wpływ wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2017 r. na polskie orzecznictwo.	301
8. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2017 r.	305

Rozdział ósmy

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 listopada 2019 r. 310

1. Wprowadzenie	310
2. Pytanie prawne Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2019 r.	313
2.1. Stan faktyczny	313
2.2. Treść pytania prawnego	315
3. Stanowiska przedstawione w sprawie	317
3.1. Stanowisko Prokuratora Generalnego	317
3.2. Stanowisko Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej	319
4. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 listopada 2019 r.	321
4.1. Roszczenia odszkodowawcze uregulowane w art. 79 ust. 1 pkt 3 pr. aut..	321
4.2. Wzorce kontroli zgodności z Konstytucją	323
4.3. Ocena zgodności przedmiotu kontroli ze wzorcami kontroli	324
4.3.1. Wprowadzenie	324
4.3.2. Przesłanka zdatności	326
4.3.3. Przesłanka konieczności <i>sensu stricto</i>	328
4.3.4. Przesłanka proporcjonalności <i>sensu stricto</i>	330
5. Wpływ wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 listopada 2019 r. na polskie orzecznictwo	334

Rozdział dziewiąty

Roszczenie o zasądzenie wielokrotności stosownego wynagrodzenia w prawie autorskim *de lege lata* i *de lege ferenda* 336

1. Poglądy orzecznictwa i doktryny odnośnie do wykładni art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut. na dzień poprzedzający wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 listopada 2019 r.	336
---	-----

1.1. Roszczenie o zapłatę dwukrotności stosownego wynagrodzenia nadal przysługuje uprawnionym i można go dochodzić zarówno w przypadku naruszenia zawinionego, jak i niezawinionego	336
1.2. Możliwość dochodzenia ryczałtowego odszkodowania na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut. jest ograniczona do jednokrotnego stosownego wynagrodzenia	344
1.3. Możliwość dochodzenia ryczałtowego odszkodowania na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut., jest ograniczona do jednokrotnego stosownego wynagrodzenia, z uzupełniającym zastosowaniem art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a) pr. aut.	346
1.4. Roszczenie o zapłatę jakiegokolwiek wielokrotności, w tym dwukrotności stosownego wynagrodzenia, zostało wyeliminowane z ustawy o pr. aut. na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r.	348
1.5. Roszczenie o zapłatę jakiegokolwiek wielokrotności, w tym dwukrotności stosownego wynagrodzenia, zostało wyeliminowane z ustawy o pr. aut. na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r., a w jego miejsce można domagać się naprawienia szkody na zasadach ogólnych (art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a) pr. aut.), przy czym przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej w tym przypadku określają przepisy kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych (rekwalifikacja)	349
1.6. W przypadku naruszenia niezawinionego można żądać ryczałtowego odszkodowania w wysokości dwukrotności wynagrodzenia, a w przypadku zawinionego – pozostaje roszczenie odszkodowawcze dochodzone na zasadach ogólnych.	351
1.7. Dochodzenie zapłaty trzykrotności stosownego wynagrodzenia jest nadal możliwe, ponieważ utrata mocy art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) <i>in fine</i> pr. aut. w brzmieniu ustalonym nowelizacją z dnia 9 maja 2007 r. spowodowała przywrócenie do systemu prawnego przepisu ustawy o pr. aut. regulującego to roszczenie w brzmieniu sprzed nowelizacji.	353
2. Wnioski <i>de lege ferenda</i>	354
2.1. Propozycje sformułowane w doktrynie	354
2.2. Problematyka roszczenia o zapłatę „jednokrotności” stosownego wynagrodzenia	358
2.3. Możliwość utrzymania w ustawie o pr. aut. roszczenia o zapłatę wielokrotności stosownego wynagrodzenia	360
2.4. Kwestia modyfikacji wielkości odszkodowania uregulowanego w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) pr. aut.	362
2.4.1. Problematyka miarkowania odszkodowania	362
2.4.2. Możliwość modyfikacji wielkości odszkodowania ryczałtowego na tle art. 13 dyrektywy 2004/48/WE	370
2.4.3. Możliwości związane z zakazem orzekania ponad żądanie	374
Zakończenie	376
Bibliografia	379
Źródła	379
1. Akty normatywne prawa polskiego	379
2. Akty normatywne prawa międzynarodowego publicznego	382
3. Akty normatywne Unii Europejskiej.	383
4. Europejskie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych	383
5. Inne europejskie akty normatywne	385

6. Orzecznictwo	386
6.1. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości	386
6.2. Orzecznictwo sądów polskich	387
6.2.1. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego	387
6.2.2. Orzecznictwo Sądu Najwyższego	388
6.2.3. Orzecznictwo sądów powszechnych	391
6.2.3.1. Orzecznictwo sądów apelacyjnych	391
6.2.3.2. Orzecznictwo sądów okręgowych	393
6.2.3.3. Orzecznictwo sądów rejonowych	394
6.3. Pozostałe orzecznictwo	394
Literatura	394
Dokumenty i materiały	402
Spis tabel	408
Summary: Claim for Payment of a Multiple of the Respective Remuneration in Copyright Law	409